

RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA MAKALESİ

Milli Şef Döneminde Kırşehir’de Cumhuriyet Bayramı Hazırlıkları ve Kutlamaları

Celebration day celebrations and its preparations in National Chief Period Kırşehir

Cihat TANIŞ¹

Öz

Tarih boyunca birçok toplumda anma günleri, törenler, kutlamalar tertip edilmiştir. Ancak Fransız İhtilali ile ortaya çıkan ulus devletler toplumları tek bir milli kimlik etrafında birleştirmeye çalışmışlardır. Bu bağlamda bir ulus oluşturabilmek için yeni semboller yaratılmıştır. Bunların en başında kuşkusuz *Milli Bayramlar* gelir. Çünkü *Milli Bayramlar*, halkın ortak değerlerini yansıtan ve o vesile ile kenetlenmesini sağlayan günlerdir. Türk Milleti Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde zaferle tamamladığı Milli Mücadele’nin ardından kurduğu yeni Türkiye Devleti’nin rejiminin adını 1923 yılında Cumhuriyet koyarak bu başarılı süreci taçlandırmıştır. Bu önemli günü her yıl anmak amacıyla 1925 yılında bir kanun çıkarılmış ve böylelikle 29 Ekim günü *Milli Bayram* ilan edilmiştir. Bu çalışmanın konusu Kırşehir’de gerçekleştirilen Cumhuriyet Bayramı kutlamalarından oluşmaktadır. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte Kırşehir’de yapılan kutlamalardan ancak Cumhuriyet Arşivi’nde belgesi bulunan yıllar incelenebilmiştir. Bu bağlamda 1939, 1940, 1941, 1944 ve 1945 yıllarında Kırşehir’de Cumhuriyet Bayramlarının nasıl kutlandığı, hangi hazırlıkların gerçekleştirildiği bu törenlere kimlerin katıldığı ve törenlerin içeriği hakkında bilgi verilmiştir. Edinilen bilgiler dahilinde Kırşehir’de Cumhuriyet Bayramı törenleri için önemli hazırlıklar yapıldığı görülmüştür. Şehrin ana caddeleri süslenmiş, evler ve işyerleri baştanbaşa bayraklarla donatılmıştır. Halkın geniş katılımıyla üç gün devam eden törenlerde gündüz ve gece ayrı programlar tertip edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kırşehir, Cumhuriyet Bayramı, Milli Bayram.

Abstract

Remembrance days, ceremonies and celebrations have been organized in many societies throughout the history. The nation states and societies that emerged with the French Revolution were tried to unite around a single national identity. In this context, new symbols have been created to create a nation. Undoubtedly, National Holidays are at the top of these. Because National Holidays are the days that enable the people to unite around common values. Turkish Nation that complete victory under the leadership of Mustafa Kemal Atatürk founded Turkey after the National Struggle, the name of the new state regime in 1923, putting Republic has crowned this successful process. A law was enacted in 1925 to commemorate this important day every year, thereby declaring the National Day on 29 October. The subject of this study consists of the Republic Day celebrations held in Kırşehir. With the declaration of the Republic, only the years with the certificate in the Republic Archive could be examined from the celebrations held in Kırşehir. In this context, information was given about how the Republic Day ceremonies were made in Kırşehir in 1939, 1940, 1941, 1944 and 1945, what preparations were made, who participated in these ceremonies and the content of the ceremonies. Important preparations were made for the Republic Day ceremonies in Kırşehir. The main streets of the city are decorated and houses and offices are equipped with flags throughout. During the ceremonies that continued for three days with the broad participation of the people, separate programs were organized during the day and night.

Keywords: Kırşehir, Republic Day, National Holiday.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Yakın Çağ Tarihi ABD, cihattanis@gmail.com

Giriş

Bayram kelimesinin etimolojik kökeni tam olarak belli olmamakla birlikte kelimenin aslının Farsçadan gelen bezrem/bezrâm olup sevinç veyahut eğlence günü anlamına geldiği ileri sürülmektedir. Kaşgarlı Mahmut ise bu kelimenin aslının bedhrem olduğunu daha sonra Oğuzların bu kelimeyi beyrem şekline çevirdiklerini belirtir (Doğan, 2013: 109; İleri, 2015: 138). Kelimenin kökeni nereden gelirse gelsin bayramlar toplumların hafızasındaki en önemli günlerdir. Bu günlerde insanların heyecanları artar ve toplum büyük bir coşku içerisinde girer (Erdem, 1992: 257).

Tarih boyunca birçok toplumda anma günleri, törenler, kutlamalar; yani matem ve eğlence türünden birçok törenler tertip edildiği bilinmektedir. Ancak her bir topluluğun yaşadığı döneme göre inançları ve yaşama biçimi farklı olmuştur. Bu farklılık birçok konuda olduğu gibi olayları tanımlama-adlandırma ve etkinlik biçimlerinde de değişiklikler göstermiştir. Ayrıca benzer özellikler taşıyan veya aynı coğrafyada yaşayan grupların törenleri birbirine benzerlik gösterse de genel olarak kendine özgü bir tutum sergilemiştir (Alpaslan, 2017: 94). Başlangıcı dinsel inanç ve törenlere dayanan bayramlar, insanlık tarihi kadar eski olmakla beraber toplumlarının genellikle tanrılarına adadıkları özel törenler, bayramların ilk örnekleri olarak kabul görmüştür (Biçer: 2017: 7). Eski toplumlarda ilkbahar yağmurlarının başlaması, dolayısıyla ilk tohumların toprağa atılması, ilk ürünün devşirilmesi, hasat ve bağ bozumu gibi tarımla ilgili hemen her tabiat olayı ilahi bir hüviyetle tanrıların evlenmesi, doğurması vb. şekillerde yorumlanarak bayram olarak kutlanmıştır. Ayrıca zaferlerin yıl dönümleri veyahut toplumun tarihinde yaşadığı önemli dönüm noktaları da birçok toplum tarafından bayram olarak kutlanmıştır (Biçer, 2017: 7; Erdem, 1992: 257).

Yukarıda ifade edildiği gibi insanlığın başlangıcından itibaren toplumların önemli günleri kutlamak için belirlediği ve toplumun bireyleri tarafından benimsenen bayramlar farklı isimler altında çeşitli etkinlikler yapılarak kutlanmıştır (Şavklı, 2019: 363). Bu yönüyle bayramlar, anılmaya değer bir olguyu, bir olayı, bir kahramanı, birtakım insanları belli sürelerde anmaya yönelik olan ya da bir topluluk tarafından herhangi bir şey onuruna düzenlenen kamusal şenlik olarak tanımlanabilir. Bu açıdan bayram, toplum reflekslerinin bir nevi canlanmasıdır (Biçer, 2017: 5-6). Bayramların toplum üzerindeki en önemli etkisi hiç şüphesiz toplumların inanç sistemlerinden ve tarih süreci içinde yaşadıkları olaylardan, ortak yaşantılarından, geleneklerinden ortaya çıkmaları sebebiyle onların ortak birtakım idealler etrafında bütünleşmesini, ortak inançlar ve değerler geliştirmesini sağlamasıdır (Uzun, 2010: 109-110). Bu bağlamda modern anlamda Fransız İhtilali ile ulus inşa etme maksadıyla başlayan *Milli Bayram* kavramı II. Meşrutiyet döneminde Osmanlı Devleti'nde de kabul görmüştür. Sonraki süreçte Milli Mücadele'nin başarıya ulaşması ve akabinde yeni kurulan devletin rejimin Cumhuriyet olarak benimsenmesi ile 29 Ekim tarihi *Milli Bayram* olarak belirlenmiştir.

Bu çalışmada Kırşehir'de Cumhuriyet Bayramı kutlamalarının ve hazırlıklarının ne şekilde gerçekleştirildiği ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Ancak Kırşehir'de yapılan kutlamalardan

Cumhuriyet Arşivi’nde belgesi bulunan yıllar incelenebilmiştir. Dönemin ulusal basını taranmış ancak Kırşehir’e ait bir bilgiye ulaşılamamıştır. Bu bağlamda 1939, 1940, 1941, 1944 ve 1945 yıllarında Kırşehir’de Cumhuriyet Bayramlarının nasıl kutlandığı, hangi hazırlıkların gerçekleştirildiği bu törenlere kimlerin katıldığı ve törenlerin içeriği hakkında bilgi verilmiştir.

A- Milli Bayram Olgusunun Ortaya Çıkması ve Osmanlı Devleti’ne Yansıması

Fransız İhtilali’nin ardından toplumlar tek bir milli kimlik etrafında ulus devlet olarak birleşmeye başlamışlardır. Bu bağlamda ortak bir kaderi paylaşmaya yatkın bir ulus yaratabilmek için birtakım simgeler yaratılmıştır. Bu simgelere örnek olarak; bayrak, milli marş, ulusal mitolojiler, ulusal kahramanlar ve milli günler verilebilir (Biçer, 2017: 10-11). Böylelikle her devlet içinde bulunduğu duruma, tarihinde önemli saydığı olaylarına ve ilke olarak benimsediği yönetim şekline göre milli günlerini belirleme yoluna gitmiştir. Netice itibarıyla Fransız İhtilali sonucunda dünyaya yayılan milliyetçilik akımı doğrultusunda oluşturulan yeni sistemde önemli günler; gurur veren, zafer kazanılan günler veya devlet kurucularını anma ve kutlama üzerine yapılan törenler tüm yeni devletler tarafından sistemin güçlendirilmesi için en önemli unsurlar olmuştur (Bolat, 2007: 9-10.). Bu açıdan Fransız İhtilali’nin yıldönümü kutlamaları, modern anlamda milli bayram olgusunun tarihte rastlanılan ilk örneği sayılabilir. Avrupa’da yaşanan bu siyasi gelişmelerden Osmanlı Devleti de belli ölçüde etkilenmiştir. Bu bağlamda II. Mahmut, Sultan Abdülmecit, Abdülaziz ve II. Abdülhamit dönemlerinde Avrupai tarzda uygulamalara rastlanmıştır (Aslan, 2011: 1, 3).

Osmanlı Devleti’nde *Milli Bayram* düşüncesi ilk defa II. Meşrutiyet döneminde ortaya çıkmıştır. 1908 yılından sonra parlamento yeniden açıldıktan sonra Osmanlı Mebusan Meclisi, *Milli Bayram* konusunda iki günün üzerinde durmuştur. Bunlardan birisi 27 Ocak Osmanlı Devleti’nin kuruluş yıl dönümü, diğeri ise 23 Temmuz II. Meşrutiyet’in ilanıdır. Ancak ağırlıklı görüş Osmanlı’nın kuruluş günü yerine, 10 Temmuz’un *Milli Bayram* olmasını istemiştir (MM. Z.C., C. 4, D. 1: 86-87; Yamak, 2008: 326-327). Meclisteki bu görüşlerin ardından hazırlanan kanun taslağı ile 5 Temmuz 1908 tarihli oturumda, Kanun-i Esasi’nin yürürlüğe konduğu 23 Temmuz 1908 tarihinin *Milli Bayram* olarak kutlanması kabul edilmiştir (MM. Z.C., D: 1, C. 5: 175; Yamak, 2008: 327-328). *İyd-i Milli* olarak anılan bu tarih Osmanlı Devleti’nde kabul edilen ilk milli bayram olmuştur (Çakmak, 2010: 88-89; İleri, 2017: 232).

Türk Milleti, Mustafa Kemal Paşa’nın önderliğinde İstiklal Savaşı yıllarında tüm sıkıntıları göğüsleyerek Milli Mücadele’yi başarı ile sonuçlandırmış, ardından millet egemenliğini tesis ederek, bu zorlu süreci Cumhuriyet ile taçlandırmıştır. Bu bağlamda 29 Ekim’in özel bir gün olarak kutlanması düşüncesiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin aldığı karar üzerine Cumhuriyet’in 1924 yılında özel bir merasimle 101 pare top atılması kararlaştırılmıştır (BCA, 030.18.01.01.011.48.17; *Düstur*, 3. Tertip, C. 5: 666). Akabinde bir kanun teklifi hazırlanmış, söz konusu bu teklif meclise sevk edilmiştir. TBMM genel kurulunun 19 Nisan 1925 günkü toplantısında ise kabul ettiği 628 sayılı

kanun ile 29 Ekim günü *Cumhuriyet Bayramı* olarak kabul edilmiştir (BCA, 080.18.01.01.012.75.6; TBMM Z.C., C. 18, D.II: 164-165). Milli egemenliğe dayalı bu yeni rejimin yıl dönümlerinin yurttan ve diplomatik temsilciliklerde kutlanması, yapılan inkılapların kökleşmesi açısından önemli bir görev sayılmıştır (G. Öztürk, 2015: 586; Demir, 2015: 2-3; İlyas, 2018: 204; Şavklı, 2019: 364-365). Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 27 Mayıs 1935 tarihinde kabul ettiği 2739 sayılı Ulusal Bayramlar ve Genel Tatiller Hakkında Kanunun birinci maddesine göre *Ulusal Bayram* yalnız Cumhuriyetin ilan edildiği 29 Ekim günü olarak belirlenmiştir (T.C. Resmi Gazete, 27.05.1935, Kanun No: 2739: 5262). Türkiye'nin içinde ve dışında devlet adına yalnız o gün tören yapılır (Altuncuoğlu, Saydan, 2015: 149; Alpaslan, 2017: 109; Çakmak, 2010: 89).

B- Kırşehir'de Cumhuriyet Bayramı Hazırlıkları ve Kutlamaları

Cumhuriyet'in Bayramı kutlamalarına dönemin hükümetleri tarafından büyük önem verilmiştir. Kırşehir'e gönderilen talimatnamelerde, vilayet genelinde yapılacak törenlerin ve kutlama programlarının canlı ve yoğun geçmesi için özel çaba gösterilmesi istenmiştir. Kırşehir Valiliği bu talimatların gereğini yerine getirmek için vilayet genelinde yapılacak törenlerle ilgili bütün hazırlıkları gereken hassasiyetle gerçekleştirmiştir. Bu bağlamda Kırşehir'de bayram hazırlıklarını organize edebilmek için Valilik vilayette bir kutlama komitesi kurmuştur. Bu komite bayram hazırlıklarını içeren bir program yaparak süreci en ince ayrıntısına kadar belirlemiş ve bu sayede Cumhuriyet Bayramları Kırşehir'de sorunsuz bir şekilde kutlanmıştır.

Yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin en önemli günü hiç kuşkusuz Cumhuriyetin ilan edildiği 29 Ekim 1923 tarihidir. Yukarıda da ifade edildiği gibi bu günün önemine binaen TBMM genel kurulunun 19 Nisan 1925 günkü toplantısında kabul ettiği 628 sayılı kanun ile 29 Ekim tarihi *Milli Bayram* olarak kabul edilmiştir. Bu bağlamda Kırşehir Valiliği, Halkevi gibi kurumlar bayramın en iyi şekilde geçmesi için gereken hazırlıkları ve hassasiyeti göstermişlerdir. Yurdun hemen her yerinde olduğu gibi Kırşehir'de de Cumhuriyet Bayramı kutlamaları bir plan, program dâhilinde gerçekleştirilmiştir. Netice itibarıyla gerek Türkiye genelinde gerekse de Kırşehir'de resmigeçit törenleri, müsamereler, takların hazırlanması, konferanslar, balolar hemen her şehirde aynı düzen içinde her şehirde şehrin ilgili kurumları tarafından organize edilmiştir (Alpaslan, 2015: 831).

1- 1939 Yılı Kutlamaları

Kırşehir'de tespit edilebilen ilk kutlama 1939 yılına aittir. Bu yıla ait incelenen arşiv belgesinde bayram için hangi hazırlıkların yapıldığı ve nasıl kutlandığına dair detaylı bilgilere ulaşılamamıştır. Buna karşılık yalnızca bayramda asılacak pankartların bezlere değil daha uzun ömürlü olacak madeni levhalara basılması ve böylelikle gelecek yıllar için de kullanılması düşünülmüştür (BCA, 490.01.1146.20.2.3.24).

2- 1940 Yılı Kutlamaları

Cumhuriyet Bayramı Kırşehir’de 1940 yılında gerekli hazırlıklar yapıldıktan sonra büyük bir coşku ile kutlanmıştır. 1940 yılında Cumhuriyet Bayramı’na nasıl hazırlanıldığını ortaya koyan en önemli belge hiç kuşkusuz il kutlama komitesi tarafından hazırlanan programdır. Buna göre, Cumhuriyet Bayramı’nın 17. yıl dönümü 28 Ekim 1940 öğleden sonra saat 13’te başlayarak 30 Ekim 1940 saat 24’e kadar devam edecektir. Bayram hazırlıkları için kutlama komitesinin almış olduğu kararlar ise şu şekildedir: Resmi daireler, okullar, kurumlar, bankalar, kasaba dâhilindeki bütün evler, ticarethaneler ve otomobil gibi nakil vasıtaları 28 Ekim 1940 tarihinden itibaren bayrak ve kurdele ile uygun şekillerde süslenerek ve geceleri şehir ışıklarla donatılacaktır. 28 Ekim akşamına kadar süsleme işi komitenin planı dairesinde bitmiş olacaktır. Yapılan süslemeler 30 Ekim gece yarısına kadar muhafaza edilecek ve sabahleyin süsleme malzemesi ait olduğu kuruma teslim edilecektir. Ayrıca her vatandaş kanununun tarif ettiği örneğe göre bayraklarını asacaktır. (BCA, 490.01.1146.20.2.3.29).

Cumhuriyet Halk Partisi il binası, Halkevi, Vali konağı, Hastane ve Belediye önüne taklar yapılacaktır. Bu taklar bayrak ve vecizelerle uygun şekilde yerleştirilecek ve geceleri ilgili yerler ışıklarla süslenecektir. Halk istediği yerde taklar yaptırabilecektir. Ancak yapılmadan evvel süsleme komitesinden izin almak gerekmektedir. Bilhassa Valilik, CHP il binası, Belediye, Halkevi ön duvarları, Ziraat Bankası, Belediye Oteli arası, Yeni Çarşı giriş ve çıkış yerleri vecize ve bayraklarla grafiklerle süslenecektir. Bunlara ilaveten hazırlık işleri komitenin planı çerçevesinde 20 Ekim gününden itibaren başlanarak Ekimin 28. günü öğleye kadar bitirilmiş olacaktır. Bayram günlerinde halka Cumhuriyet ve İnkılaplar konusunda konferans vermek üzere kutlama komitesince konuşmacılar seçilecektir. Yine Cumhuriyet alanının münasip yerlerinde çocuklar için salıncaklar yapılacak ve etrafi çocukların sevgisini çekecek şekilde süslenecektir. Mağaza vitrinlerinin kahve ve lokantaların Cumhuriyet Bayramı’nı çok canlı gösterecek şekilde süslenmesi sağlanacaktır (BCA, 490.01.1146.20.2.3.28). Bayram münasebetiyle vilayet gazetesi Cumhuriyet ve inkılaplar hakkında bilgi veren resimli bir nüsha çıkaracaktır.² 28 Ekim günü ise bayramın başladığı saat 13’te atılacak toplanlar ilan edilecek ve akabinde resmi kurumlar kapatılacaktır. Bugün hususi iş yerlerinin kapanması mecburi olmayacaktır. Saat 13’ten 14’e kadar Valilikte 14’ten 15’e kadar Halkevi, 15’ten 16’ya kadar Gazi Büstü önünde belediye bandosu çalacaktır. İlaveten Çocuk Esirgeme Kurumu ve mektep himaye heyetleri tarafından hazırlanan elbiseler çocuklara dağıtılacaktır. 28 Ekim günü saat 20’de Halkevinde umuma mahsus bir müsamere verilecektir. Aynı günün akşamı ise Atatürk Anıtı ve Halkevi, Valilik, Belediye ve ortaokul bahçesinde saat 18.30’dan itibaren meşaleler yakılacaktır. Civar köylerden bayrama iştirak için milli kıyafetler ile geleceklere yer hazırlanacaktır (BCA, 490.01.1146.20.2.3.31).

29 Ekim günü resmi dairelerle beraber hafta tatili kanununda gösterilen bütün ticarethane ve müesseseler kapanacaktır. Ayrıca saat 9.30’da Valilik salonunda Vali tarafından resmî kabul yapılacak

² İlgili gazete nüshalarına ulaşılammıştır.

ve kabule başlanıncaya kadar gelen halk ve memura hususi yerler hazırlanacak ve teşrifat programına göre kabul ilk topun atılmasını müteakip başlayacaktır. (BCA, 490.01.1146.20.2.3.31). Valilikte bir kokteyl hazırlanacaktır. Kabulden sonra arzu edenler kokteyle uğrayabileceklerdir. Öğrenciler, memurlar, halk ve geçide iştirak edecek heyetlerin Cumhuriyet meydanında krokide gösterilen yerlere oturmaları gerekecektir. Saat 10'da Vali, Askeri Komutan, CHP İl Başkanı Cumhuriyet alanına gelerek halkın önünden geçerek bayramlarını kutladıktan sonra yerlerine geçeceklerdir. Vali ve Askeri Komutan yerlerini aldıktan sonra Belediye bandosu tarafından çalınacak İstiklal Marşı ile tören açılacaktır. İstiklal Marşı'nı müteakip geçit aşağıda gösterilen tertibat dâhilinde yapılacaktır (BCA, 490.01.1146.20.2.3.30).

A-Ordu

B- İstiklal ve İnkılap kahramanları (Her rütbeden subay, erat, malul gaziler, şehir anaları bayraklarla geçeceklerdir).

C- Üniformalı yedek subaylar

Ç- Jandarma Kıtaaı

D- İzciler

E- Ortaokul ve İlkokullar

F- Sporcular

G-Ulusal Cemiyetler ve Halk (BCA, 490.01.1146.20.2.3.33).

Geçide iştirak eden okullarla diğerkurumlar ve esnaf iş yerlerini ve nakil vasıtalarını süslemekle sorumludurlar. Ayrıca bütün halk, memurlar, öğrenciler, izciler ve sporcular geçidin ardından doğruca Atatürk Anıtı önüne gidecekler ve çelenkler koyacaklardır. Bunu müteakip günün önemine binaen konuşmalar yapılacaktır. Öğleden sonra akşama kadar halk eğlencelerine ve konuşmacıların konferanslarına yer verilecek akabinde şehir bandosu çalacaktır. Saat 14'te köylerden gelen misafirlere Halkevinde CHP il yönetimi tarafından bir çay ziyafeti verilecektir. Gece Vali tarafından Halkevinde hususi davetlilere saat 21'de bir balo tertip edilecektir (BCA, 490.01.1146.20.2.3.33) Aynı gece jandarma, ortaokul öğrencileri, esnaf ve halk tarafından saat 19'da başlamak üzere komitenin tespit ettiği plan dairesinde bir fener alayı yapılacaktır. Bu alay Valilik, Halkevi, Belediyeyi takiben Vali Konağına kadar gidecek ve oradan dönüp Halkevi önünde dağılacaktır. Bunların yanı sıra bayram devamında gündüz ve gece ışıklar yanacaktır. Çevre köylerin bayramını kutlamak üzere CHP merkez kaza reisi Hüseyin Say, Belediyeden Mehmet Bayar, Halkevinden Turgut Erbaş gideceklerdir (BCA, 490.01.1146.20.2.3.32).

30 Ekim tarihinde de resmi kurumların kapalı kalmasına devam edilecektir. Buna karşılık özel iş yerlerinin kapatılması mecburi değildir. Cumhuriyet alanında çocukların eğleneceği oyunlar tertip edilecektir. Aynı gün saat 14'te Cumhuriyet alanında futbol kulüpleri arasında maç yapılacaktır (BCA,

490.01.1146.20.2.3.32). Programa bakıldığı vakit Cumhuriyet Bayramı’nın 1940 yılında çok detaylı ve düzenli bir şekilde hazırlandığı görülmüştür.

3- 1941 Yılı Kutlamaları

Cumhuriyet Bayramı’nın 18. yıl dönümü önceki yıllardan farksız bir şekilde halkın geniş çoğunluğunun katılımı ile kutlanmıştır. Bayram esnasında konuşmalar yapılmış çeşitli eğlenceler tertip edilmiştir. Kutlama programı şu şekildedir: Cumhuriyet Bayramı’nın 18. yıldönümü 28 Ekim 1941 öğleden sonra saat 13’te başlayarak 30 Ekim 1941 saat 24’e kadar devam edecektir. Bayram hazırlıkları ise; okullar, kurumlar, evler, iş yerleri ile nakil vasıtaları 28 Ekim 1941 tarihinden itibaren bayrak ve kurdele ile uygun şekillerde süslenecek ve geceleri ışıklarla donatılacaktır. 28 Ekim akşamına kadar süsleme komitesinin planı dairesinde süsleme işi bitmiş olacaktır. Bu süslemeler 30 Ekim gece yarısına kadar muhafaza edilecek ve sabahleyin süsleme malzemeleri ait olduğu yere teslim edilecektir. Her vatandaş kanunun tarif ettiği örneğe göre bayraklarını yaptıracaktır (BCA, 490.01.1146.20.2.3.8). Ayrıca CHP il binası, Halkevi, Vali Konağı, Yeni Otel ve Belediye önüne taklar yapılacaktır. Bu taklar bayrak ve vecizelerle uygun şekilde donatılacak ve geceleri de ışıklarla aydınlatılacaktır. Vatandaş kendisi de istediği yerde tak yaptırabilecektir. Ancak yaptırmadan evvel süsleme komitesinden izin alması gerekmektedir. Bilhassa Valilik, CHP il binası, Halkevi, Belediye binalarının ön duvarları, Ziraat Bankası, Belediye Oteli arası, Yeni Çarşı’nın giriş ve çıkış yerleri vecize, bayrak ve grafiklerle süslenecektir. Bu yerlerin süsleme işi komitenin planı dairesinde 20 Ekim gününden başlanarak 28 Ekim öğleye kadar bitmiş olacaktır. Halka Cumhuriyet ve İnkılap konularında konferans vermek üzere Hamit Ahmet Köseoğlu, Osman Erbaş, Sırrı Kardeş, Cevat Tarım, Şerafettin Bilgiç, Sabri Örüklü ve Necati Öner seçilmişlerdir (BCA, 490.01.1146.20.2.3.8). Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından Cumhuriyet alanının uygun yerlerinde çocuklar için salıncıklar yapılacak etrafı çocukların ilgisini çekecek şekilde süslenecektir. Bunların yanı sıra mağaza vitrinlerinin, kahve ve lokantaların Cumhuriyet Bayramı’nı çok canlı gösterecek bir şekilde süslemesi gerekmektedir (BCA, 490.01.1146.20.2.3.9).

28 Ekim günü bayram kutlama törenleri saat 13’te atılacak topla başlatılacaktır. Bu saatten sonra resmi kurumlar kapatılacaktır. Bugün özel iş yerleri ve kurumların kapatılması mecburi değildir. Aynı gün saat 13’ten 14’e kadar Valilikte 14’ten 15’e kadar Halkevinde 15’ten 16’ya kadar Gazi Büstü önünde Halkevi bandosu çalacaktır. Saat 14’te bütün okullar ortaokulda birleşerek çarşmayı dolaştıktan sonra CHP il binası önünde kendilerine tahsis edilen kısımlara yerleşeceklerdir. Bu esnada İlköğretim Müfettişi Necati Öner ile Ortaokul, İnönü, Yeşilyurt okullarında birer öğrenci konuşma yapacak ve ardından toplantı sona erecektir. Çocuk Esirgeme Kurumu ve Himaye Heyetleri tarafından hazırlanan elbiseler çocuklara dağıtılacaktır. Bandonun gösterilen bir zamanda çalmasını Halkevi başkanı temin edecektir. Yine saat 20’de Halkevi gösteri komitesi tarafından umuma mahsus bir müsamere verilecektir. Bu esnada Savcı Yardımcısı Hamit Ahmet Köseoğlu bir konuşma yapacaktır. Akşam Atatürk Anıtı, Halkevi, Valilik, Belediye, ortaokulu bahçesinde saat 18’den itibaren meşaleler

yakılacaktır. Civar köylerden bayrama iştirak edecek kişilere yer hazırlanacaktır. Halkevi misafirlerinin iaşesini temin edecektir. Kaza idare heyeti başkan vekili İsmail Selçuk ile Belediyenin bir zabıta memuru misafirlerin istirahatleri ile alakadar olacaklardır (BCA, 490.01.1146.20.2.3.9).

Resmi kurumlarla beraber hafta tatili kanununda gösterilen bütün iş yerleri bayram süresince kapalı kalacaktır. Saat 9.30'da Valilik salonunda resmî kabul yapılacak ve teşrifat programına göre kabul resmi ilk topun atılmasının ardından başlayacaktır. Valilik salonunda bir kokteyl hazırlanacaktır. Kabulden sonra arzu edenler kokteyle uğrayabileceklerdir. Öğrenciler, memurlar, halk ve geçide iştirak edecek kişiler Cumhuriyet meydanında gösterilen yerlerini alacaklardır. Saat 8'den itibaren Cumhuriyet alanının hazırlanması, yapılan plana göre herkesin yerlerinin gösterilmesine özen verilecektir. Saat 10'da Vali, Askeri Komutan, CHP Başkan Vekili Cumhuriyet alanına giderek hazır bulunan her grubun önlerinden geçerek bayramlarını kutladıktan sonra yerlerine geçeceklerdir. Vali ve yanındakiler yerlerini aldıktan sonra Halkevi bandosu tarafından çalınacak İstiklal Marşı ile tören açılacaktır. CHP Başkan Vekili Osman Erbaş ve Ortaokul Türkçe Öğretmeni Sabri Öröklü günün ehemmiyeti hakkında birer konuşma yapacaklardır. Ayrıca Gazi ve Namık Kemal okullarından seçilen öğrenciler şiir okuyacaklardır. Konuşmaların ardından geçit resmi aşağıda gösterilen tertibat dahilinde yapılacaktır (BCA, 490.01.1146.20.2.3.10).

A- Ordu

B- İstiklal ve İnkılap Kahramanları (Her rütbeden subay, erat, malul)

Üniformalı yedek subaylar

C- Jandarma Müfrezesi

D- İzciler

E- Sporcular

F-Ulusal Cemiyetler ve Halk (BCA, 490.01.1146.20.2.3.10).

Geçide iştirak eden bütün halk, memurlar, öğrenciler, izciler ve sporcular doğruca Atatürk anıtı önüne gidecekler resmi kurumlar çelenklerini koyacaklardır. Bunu müteakip Çocuk Esirgeme Kurumu Reisi Cevat Tarım ve Hâkim Şerafettin Bilgiç tarafından günün önemi dair konuşmalar yapılacaktır. Oradan İnönü'nün yeni yapılan büstlerinin açılış merasimi yapmak üzere parti önüne hareket edilecektir. Vali ve Halkevi reisinin konuşmalarından sonra kurdele sayın Vali vekili tarafından kesilecektir. Öğleden sonra akşama kadar Halk eğlencelerine, konferanslara yer verilecek ilaveten halkevi bandosu çalmaya devam edecektir. Saat 14'te köylerden gelen misafirlere Halkevi tarafından bir çay ziyafeti verilecektir. Gece CHP il yönetimi tarafından Valinin davetiyle saat 20'de bir balo tertip edilecektir. Ortaokul Beden Öğretmeni Enver Aydın, jandarmadan bir subay, emniyetten bir komiserin nezareti altında aynı gece jandarma, öğrenciler, esnaf ve halk tarafından saat 19'da başlamak üzere hazırlık komitesinin tespit ettiği plan dairesinde bir fener alayı yapılacaktır. Bu alay Valilik akabinde Halkevi önüne geldikten sonra dağılacaktır. Bayram devamınca gündüz ve gece

ışıklar yanacaktır. Gece Halkevi önünde havai fişekler atılacaktır. Fişekler CHP İl Başkanlığı tarafından hazırlanacaktır (BCA, 490.01.1146.20.2.3.11). Köylülerin bayramını kutlamak üzere CHP merkez kaza idare heyeti reis vekili İsmail Selçuk Belediyeden Mehmet Bayar, Halkevinden Etem Dönmez gideceklerdir (BCA, 490.01.1146.20.2.3.12).

30 Ekim günü ise resmi kurumlar kapalı olmaya devam edeceklerdir. Özel iş yerlerinin kapatılması mecburi değildir. Cumhuriyet alanında çocukların eğlenmesi için oyunlar tertip edilecektir. Saat 14’te Cumhuriyet alanında kulüpler arasında bir futbol maçı yapılacaktır. Saat 20’de ortaokul öğrencileri tarafından Halkevinde bir müsamere verilecektir (BCA, 490.01.1146.20.2.3.12).

Hazırlanan bu program dâhilinde 18. yıl kutlamaları hiçbir sıkıntı yaşanmadan coşkulu bir şekilde kutlanmıştır. Bu kapsamda bayramın nasıl gerçekleştirildiğine dair bir rapor Ankara’ya ulaştırılmıştır. Buna göre; Cumhuriyetin 18. yıl dönümü Kırşehir’de bütün halkın iştirakiyle geç-gündüz coşkun tezahüratla kutlanmıştır. Cumhuriyetin faziletleri nutuk ve konferanslarla anlatılmış ve aynı zamanda meydanlara asılan vecizeler, ışıklı süslemeler ile halkın ilgisi çekilmiştir. Kutlama talimatında gösterildiği gibi organizasyondan sorumlu komite 15.10.1941 tarihinden itibaren toplanmaya başlamış verilen kararların tatbiki üzerinde bayrama kadar dört toplantı yapmıştır. Ayrıca süsleme, balo, fener alayı komiteleri teşkil edilmiştir. Bunlar vazifelerini vaktinde tamamlamıştır. Bayram programı 20.10.1941’de ilan edilerek resmi ve özel kurumlara bildirilmiştir. Vilayet matbaası arızalı olduğu için aletleri Ankara’ya tamire gönderilmiş olduğundan dolayı adı geçen program daktilo ile ihtiyacı karşılayacak kadar yazılmıştır. Süsleme işi 28.10.1941 öğlesinde tamamlanmış 31.10.1941 sabahı kaldırılmıştır. Bu işler kısa bir zamanda temin edilmiştir. CHP İl Başkanlığı, Belediye, Vali konağı, Yeni Otel ve Ortaokul önlerine birer tak dikilmiştir. Ayrıca meydanlar bayrak ve çiçeklerle süslenmiştir. Bayrama herkesin imkân nispetinde koyu renkli elbiselerle iştiraki temin olunmuştur (BCA, 490.01.1146.20.2.3.13). İnönü’nün CHP tarafından yaptırılan büstleri tamamlanmış olduğundan açılış merasimi 29.10.1941 Çarşamba günü saat 11’de bütün halkın katılımıyla ve coşkun tezahüratla yapılmıştır. Merasimin yapıldığı Cumhuriyet Meydanı, Belediye tarafından daha evvel süslenmiş ve temizletilmiştir. Nafia Müdürü tarafından tanzim edilmiş krokiye göre halk yerlerini almış ve merasim intizamları yapılmıştır. Vali ve Askeri Komutana mahsus hususi yer hazırlanmıştır. Devlet daireleri, Belediye, CHP, Halkevi, Ziraat Bankası gibi kurumlar ve meydanlar bayramın önemini gösterecek şekilde süslenmiştir. Cumhuriyet alanına Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından salıncıklar ve çocukların eğlenmesine mahsus yerler hazırlanmıştır. Bayraklar talimatnamenin gösterdiği şekilde temin edilmiştir. Süsleme işinde çiçek ve söğüt dallarından faydalanılmıştır (BCA, 490.01.1146.20.2.3.13).

Kutlamalar esnasında 18 rakamı büyükçe ve halkın gözünü çekecek bir şekilde takların üzerine yazılmıştır. Geceleri her taraf ışıklarla aydınlatılmış ayrıca yetersiz kalınan yerlerde meşalelerden istifade olunmuştur. Havai fişeklerle bayramın neşesi artırılmış Ortaokul ve Halkevi önünde daimi olarak meşaleler yakılmıştır. Programdan başka Belediye tarafından mükerreren tellallar

vasıtasıyla bayramdan halk haberdar edilmiş ve bu vesile ile bütün halkın bayrama iştiraki sağlanmıştır. Halkevi radyo ve hoparlörü vasıtasıyla Ankara'daki tören takip edilmiştir. 29.10.1941 Çarşamba günü saat 9.30'da vilayet makamında resmî kabul yapılmış ve buna müteakip Vali, Askeri Komutan, CHP Vilayet İdare Heyeti Reisi Cumhuriyet meydanında Cumhuriyet sevgisini artıracak sözlerle halkın önünden geçerek onların bayramını kutlamıştır. Akabinde Halkevi bandosu tarafından İstiklal Marşı çalınmış ve CHP Vilayet İdare Heyeti Reis Vekili Osman Erbaş, Ortaokul Türkçe Öğretmeni Sabri Örüklü ve iki öğrenci tarafından Cumhuriyetin faziletleri hakkında konuşmalar yapılmıştır. Geçit resmi talimatnamede gösterildiği şekilde muntazaman yapılmış ve seyircilerin takdir ve alkışları ile karşılanmıştır. Cumhuriyet meydanında Atatürk Anıtına gidilmiş çelenkler konulduktan sonra orada Çocuk Esirgeme Kurumu reisi Cevat Tarım ve Hâkim Şerafettin Bilgiç ve üç öğrenci tarafından günün önemine dair konuşmalar yapılmıştır (BCA, 490.01.1146.20.2.3.13). Atatürk Anıtındaki merasim bittikten sonra yukarıda ifade edildiği gibi İnönü'nün büstlerinin açılış merasimi yapılmış çelenklerin konmasına müteakip Halkevi Reisi Sırrı Kardeş bir konuşma yapmış öğleden sonra Halk kürsüleri faaliyete geçmiş, bando halkın neşesini artıracak şekilde müzikler çalmıştır (BCA, 490.01.1146.20.2.3.13; BCA, 490.01.1146.20.2.3.14). 28 Ekim akşamı Halkevi gösteri şubesi tarafından 30 Ekim akşamı da ortaokul öğrencileri tarafından Halkevinde birer müsamereler verilmiştir. 29 Ekim akşamı ise Valinin daveti ile CHP İl Başkanlığı tarafından bir balo tertip edilmiştir (BCA, 490.01.1146.20.2.3.14).

Bayramdan önce Hazırlık Komitesi tarafından köylere bayram için ne gibi hazırlıkların yapılması gerektiği ile ilgili talimatlar gönderilmiştir. Bu bağlamda köylerde merasim yapılması için meydanlar hazırlanmış kutlamalar bu meydanlarda yapılmıştır. Okul bulunan köylerde ise öğrencinin Cumhuriyet ve İnkılaplara dair temsil ettiği piyesler seyrettirilmiştir. Halktan hiçbir surette para vb. yardım talebinde bulunulmamıştır (BCA, 490.01.1146.20.2.3.14). Bunların yanı sıra Türkçe Öğretmeni Sabri Örüklü halka Cumhuriyetin önemini anlatan bir konuşma yapmıştır (BCA, 490.01.1146.20.2.3.15). Daha sonra Çocuk Esirgeme Kurumu Başkanı Cevat Hakkı Tarım ve CHP İl Başkanı da günün önemine dair konuşmalar yapmıştır (BCA, 490.01.1146.20.2.3.16; BCA, 490.01.1146.20.2.3.17; BCA, 490.01.1146.20.2.3.18; BCA, 490.01.1146.20.2.3.19; BCA, 490.01.1146.20.2.3.20). Netice itibarıyla kutlamalar belli bir düzen dâhilinde yapılmıştır.

4- 1944 Yılı Kutlamaları

Türkiye Cumhuriyeti'nin 21. yıl dönümü kutlamaları Kırşehir'de önceki yıllara benzer şekilde 28 Ekim günü saat 13'te başlayıp 30 Ekim saat 24'e kadar devam etmiştir. Hazırlıklar şu şekilde olmuştur: Bayram 28 Ekim günü saat 13'te atılan top ile ilan edilecektir. Bu saatten itibaren resmi kurumlar tatil olacaktır. Özel iş yerlerinin kapanması 29 Ekim günü için mecburidir. Ayrıca Ankara radyosunun yayınları takip edilecektir (BCA, 490.01.1146.20.2.3.36). Yine resmi ve özel kurumlar, okullar, evler, iş yerleri ve otomobil gibi nakil vasıtaları 28 Ekim 1944'ten itibaren bayrak, kırmızı ve beyaz kurdele ve çiçeklerle uygun şekilde süsleneyecektir (BCA, 490.01.1146.20.2.3.35; BCA,

490.01.1146.20.2.3.36). Bayram günleri bilhassa 29 Ekim günü vilayet gazetesi özel nüshalar çıkararak Atatürk ve İnönü’nün konuşmalarından parçalar yayınlayacak ve Cumhuriyetin şimdiye kadar bahsettiği nimetler ve başardığı büyük işler hakkında makaleler ve resimler koyarak nüshalarını çıkaracaklardır. Tak ve süsleme vasıtalarının nerelere asılacağı süsleme komitesi tarafından tespit edilecektir. Spor alanının temizlenmesi, süslenmesi ve tanzimi Belediye tarafından yapılacaktır (BCA, 490.01.1146.20.2.3.35).

28 Ekim günü saat 13’ten itibaren kutlama komitesince tayin edilecek mahallere halk kürsüleri konulacak ve seçilecek kişiler tarafından Cumhuriyetin faydaları ve vatanperverlik hakkında konferanslar verilecektir. Bu konferanslar Öğretmen Turgut Erbaş, İbrahim Güvendik, Refik Altıok ve Reşat Genç tarafından hazırlanacaktır (BCA, 490.01.1146.20.2.3.35).

Tören 29 Ekim günü şu şekilde gerçekleştirilecektir: Saat 10’da Valilik makamında kabul yapılacaktır. Giriş teşrifatı sırasıyla olmasına rağmen her kurum başkanının bütün mensupları ile sıraya girmeleri ve daire amirlerinin bu hususa dikkat ve itina göstermeleri istenmiştir. Kabulün intizamlı yürütülmesinden Raşit Sümengen isimli memur sorumlu olacaktır (BCA, 490.01.1146.20.2.3.35). Valilik Konağında yapılacak tören bittikten sonra spor alanında geçit resmi yapılacaktır. Geçit resmine iştirak edeceklerin geçiş sırasına göre tertiplenmesi işi Jandarma Bölük Komutan Vekili Teğmen Alaattin’in başkanlığı altında olacaktır. Düzenlemelerin muhafazası Emniyet Müdürlüğünden Baş Komiser Haydar Seven tarafından temin edilecektir (BCA, 490.01.1146.20.2.3.38). Kabul resminin ardından Vali, beraberinde Askeri Komutan ve CHP İl Başkanı ile spor alanında yer almış herkesin bayramını kutlayacaktır. Akabinde ortaokul öğrencilerinin söyleyeceği İstiklal Marşı ile törene başlanacak ve Ortaokul Müdür Yardımcısının konuşmasının ardından geçit resmine başlanacaktır (BCA, 490.01.1146.20.2.3.38). Geçit sırasıyla şu şekilde gerçekleşecektir:

A- Ordu (Jandarma)

B- Malûl gaziler (Askerlik şubesince temin edilecektir.)

C- Polis kıtası

D- İzciler

E- Okullar (Ortaokul Müdür Yardımcısı Sabri Örüklü’nün sıralayacağı üzere)

F- Sporcular

G- Ulusal cemiyetler (Kızılay yardım sevenler, çocuk esirgeme Türk hava kurumları)

H- Esnaf Teşekkülleri (Esnaf teşekküllerinin hazırlanması ve düzenlenmesi Belediye, Emniyet ve Ticaret odasından verilecek birer azadan müteşekkil heyet tarafından tertip ve tanzim edilecektir.) (BCA, 490.01.1146.20.2.3.37; BCA, 490.01.1146.20.2.3.38).

Geçit töreninden sonra doğruca Atatürk ve İnönü Anıtlarına gidilerek çelenk konulacak ve akabinde Onuncu Yıl Marşı söylenecektir. Atatürk Anıtında bir ortaokul öğrencisi, İnönü Büstünde ise ilkokul öğrencilerinden bir kişi birer konuşma yapacak ve ardından tören sona erecektir. Ayrıca halkı eğlendirmek maksadıyla Belediyenin temin edeceği davul ve zurna ile Cumhuriyet ve Atatürk Anıtı meydanlarında eğlenceler tertip edilecektir. Halkevi tarafından getirilecek yağmurlu köyündeki saz heyeti de Halkevi bahçesinde mahalli parçalar çalarak halkın eğlenmesi sağlayacaktır. Bu işi Halkevi tertipleyecektir. Misafirlerin iaşeleri barınmaları komite tarafından temin edilecektir. Saat 15'te Bağbaşı, 16'da Aşıkpaşa ve Dabaklar, 17'de ise Kındam İlkokullarının açılış törenleri yapılacaktır (BCA, 490.01.1146.20.2.3.37). 29 Ekim'i 30'a bağlayan gece vilayet tarafından özel davetlilere Cumhuriyet Bayramı şerefine bir balo verilecektir. Balo programının tertip ve idaresi emekli Albay Muhittin Artuğ'un başkanlığında Ortaokul Öğretmenlerinden Rasim Erdem ve Öğretmen Korkut Konukman'dan müteşekkil heyet tarafından hazırlanarak ve tatbik edilecektir (BCA, 490.01.1146.20.2.3.37; BCA, 490.01.1146.20.2.3.40).

30 Ekim akşam saat 20'de ortaokul öğrencileri tarafından bir müsamere verilecektir. Köylerde ise Muhtarın reisliği altında Öğretmen/Eğitmen ve İhtiyar Meclisi Azasından teşekkül etmek üzere üç kişilik bir komite kurulacaktır. Bu komite köy halkının katılımıyla bayramdan birkaç gün önce Cumhuriyet meydanını düzelterip mümkün olduğu kadar süsleyecektir. Şimdiye kadar Cumhuriyet meydanlarını hazırlamamış ve meydana sancak direği dikmemiş köyler daha evvel faaliyete geçerek meydanlarını yapıp hazırlayacaklardır (BCA, 490.01.1146.20.2.3.40). Bayrama köy halkını teşkil eden kadın, erkek ve çocukların katılımını temin edebilmek için pehlivan güreşleri, cirit oyunu gibi milli ve mahalli eğlenceler tertip olunarak halkı ilgilendirecek bir coşkunlukla, Cumhuriyetin iyiliklerini, eserlerini anlatıp duyuracak surette renkli, etkinlikler yapılacaktır. Köy konağı, okul, evler ve Cumhuriyet meydanı 28 Ekim gününden itibaren bayrak, kırmızı-beyaz kurdele ve çiçeklerle uygun bir surette süslenip donatılacaktır (BCA, 490.01.1146.20.2.3.40). Bayramın başlangıcı olan 28 Ekim günü saat 13'te köy muhtarı tarafından köy meydanında davul çaldırmak suretiyle bayramın başladığı ilan edilecektir. Tebrik 29 Ekim günü saat 10'da köy konağında muhtarlık makamında yapılacaktır. CHP Ocak Başkanı, Öğretmen veya Eğitmen, İhtiyar Meclis Azaları ve Hayır Cemiyeti Reisleri sıra ile tebriklerde bulunacaklardır (BCA, 490.01.1146.20.2.3.39; BCA, 490.01.1146.20.2.3.40).

Köy halkı ve okul talebeleri saat 11'de meydanda toplanacaklardır. Tören bittikten sonra muhtar beraberinde CHP Ocak Başkanı ile birlikte Cumhuriyet meydanına gelerek öğrenci ve ahalinin önünden geçerek kısa sözlerle herkesin bayramını kutlayacak ve meydandaki yerini aldıktan sonra öğrencilerin katılımıyla İstiklal Marşı söylenecek meydandaki sancak direğine bayrak çekilecektir. Öğretmen veya CHP Ocak Reisi tarafından Cumhuriyetin faydalarından ve yaptığı işlerden bahis bir konuşma yapıldıktan sonra öğrencilerden bir veya ikisi tarafından şiirler okunacak ve öğrencilerin yapacağı geçit resmi ile törene son verilecektir (BCA, 490.01.1146.20.2.3.39). Geçitten sonra oyunlar, güreşler, koşular tertip edilecek milli, mahalli eğlenceler yapılacak ve halkın eğlenmesi için köyün saz

çalanlarından, şarkı ve türkü söyleyenlerden istifade edilecektir. Müteakip bayram günlerinde bu etkinliklerin aynı şekilde devam ettirilmesi sağlanacak böylelikle halkın günlerini canlı ve neşe içinde geçirmesi temin edilecektir (BCA, 490.01.1146.20.2.3.39; BCA, 490.01.1146.20.2.3.41).

5- 1945 Yılı Kutlamaları/Kaman*

1945 yılında Kırşehir’in Kaman ilçesinde Cumhuriyetin 22. yıl dönümü çok canlı ve coşkulu bir şekilde kutlanmıştır. Cumhuriyetin üstünlükleri, inkılapların faydaları yakın köylerden gelen binlerce kişiye yapılan konuşmalarla anlatılmıştır (BCA, 490.01.1146.20.2.3.3). İlçenin bütün meydan, cadde, resmi kurumları ve iş yerleri bayraklar, devrimlerin ve Cumhuriyetin iyiliklerini ve hizmetlerini belirten pankartlarla süslenmiş ve fenerlerle ışıklandırılmıştır. Ayrıca bayramın devam ettiği süre içinde davul, zurna çalınarak halkın eğlenmesi sağlanmıştır. Milli oyunlar ve güreşler yapılmış ve gece de CHP ilçe yönetimi tarafından geniş ölçüde bir toplantı yapılarak Cumhuriyet Bayramının manası ve layık olduğu değerler anlatılmıştır (BCA, 490.01.1146.20.2.3.3). Böylelikle bayram kutlamaları sayesinde halk-devlet kaynaşmış ve Türk Milleti’nin kurtarıcısı Atatürk bir kez daha minnetle anılmıştır. Kısacası bayram Kaman’da geniş bir katılımı ve oldukça coşkulu bir şekilde gerçekleştirilmiştir (BCA, 490.01.1146.20.2.3.4).

SONUÇ

Milli Mücadele’nin zafer ile sonuçlanmasının ardından Cumhuriyet’in ilanı yeni Türkiye Devleti’nin temel niteliklerinin ortaya çıkmasındaki en önemli dönüm noktası olmuştur. Böylesi önemli bir günün yıl dönümleri elbette oldukça önem arz etmiştir. Bu bağlamda Cumhuriyet’in ilanı için 1924 yılında mütevazı bir tören yapılırken 1925 yılında çıkarılan bir kanunla 29 Ekim günü Milli Bayram hüviyetini kazanmıştır. Böylelikle her yıl tüm vilayetlerde coşkulu törenler yapılmaya başlanmıştır.

Kırşehir vilayetindeki Cumhuriyet Bayramı kutlamalarının ülkenin her vilayetinde olduğu gibi merkezden gönderilen programa uygun olarak büyük bir coşku ile öğrencilerin, sivil toplum örgütlerinin, esnaf kuruluşlarının, kamu görevlilerinin katılımı ile kutlandığı görülmüştür. Bu çalışmada Kırşehir’de, 1939-1945 yılları arasında gerçekleştirilen Cumhuriyet Bayramı kutlamaları için yapılan törenlerde hazırlıkların nasıl belirlendiği, tören süresince izlenen programın nasıl uygulandığı ve programın içeriği belirlenmiştir. Bu bağlamda Kırşehir’de törenlere önem verildiği, yapılan törenlerin Cumhuriyet Halk Partisi Genel Merkezi tarafından takip edildiği, halkın geniş katılım sağladığı ve bu sayede bayramların coşkulu geçtiği görülmüştür. Ayrıca Kırşehir’de Cumhuriyet Bayramı törenleri için neredeyse bir ay öncesinden hazırlıkların başladığı, şehrin ana caddelerinin ve meydanlarının süslendiği, devlet daireleri, okullar, ev ve işyerlerinin baştanbasa bayraklarla donatıldığı anlaşılmaktadır. Üç gün devam eden törenlerde gündüz ve gece ayrı ayrı programlar yapıp halkın bu önemli günü en iyi şekilde geçirmesi sağlanmıştır. Gösterilen bu çaba

* Cumhuriyet Arşivinde yalnızca Kırşehir’in Kaman ilçesine ait belgeler bulunabilmiştir.

sayesinde Cumhuriyet Bayramları Kırşehir özelinde katılım seviyesi yüksek bir şekilde kutlanmıştır. Ancak incelenen yıllarda bayram törenlerin içeriklerinin birbirine çok yakın olduğu da gözlerden kaçmamıştır.

EKLER

Ek 1- BCA, 490.01.1146.20.2.3.42

Ek 2- BCA, 490.01.1146.20.2.3.43

Ek 3- BCA, 490.01.1146.20.2.3.44.

Ek 4- BCA, 490.01.1146.20.2.3.45.

Ek 5- BCA, 490.01.1146.20.2.3.46.

Ek 6- BCA, 490.01.1146.20.2.3.47.

Kaynakça

Arşiv Vesikaları

BCA, 030.18.01.01.011.48.17.
BCA, 080.18.01.01.012.75.6.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.3.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.4.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.8.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.9.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.10.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.11.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.12.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.13.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.14.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.15.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.16.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.17.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.18.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.19.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.20.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.24.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.28.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.29.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.30.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.31.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.32.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.33.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.35.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.36.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.37.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.38.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.39.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.40.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.41.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.42.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.43.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.44.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.45.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.46.
BCA, 490.01.1146.20.2.3.47.

Resmi Yayınlar

Düstur
Düstur, 3. Tertip, C. 5: 666.
MM. Z.C.
MM. Z.C., C. 4, D. 1: 86-87.
MM. Z.C., D: 1, C. 5: 175.
TBMM Z.C.
TBMM Z.C., C. 18, D.II: 164-165.
T.C. Resmi Gazete, 27.05.1935, Kanun No: 2739: 5262.

Araştırma Eserleri

Alpaslan, E. (2017) “Tek Parti Döneminde Adana’da Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları (1933-1943)”, Çukurova Araştırmaları Dergisi, 3/1, ss. 93-119.
Alpaslan, E. (2015) “Tek Parti Döneminde Gaziantep’te Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları 1938-1945”, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14/4, ss. 829-845.
Altuncuoğlu, N., & Saydan, İ. A. (2015) “Kayseri Vilayet Gazetesi Ekseninde Cumhuriyetin İlk Yıllarında Kayseri’de Zafer Bayramı Kutlamaları”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 39, ss.145-162.
Aslan, D. A. (2011) Cumhuriyet’in Törensiz Meşrutiyeti: Ulus-Devlet İnşa Sürecinde Milli Bayramlar (1923-1938), Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara.
Biçer, H. (2017) Cumhuriyet’in 50. Yıl Kuruluş Yıldönümü Kutlamaları, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
Çakmak, F. (2010) “Bursa’da On Beşinci Yıl Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları”, Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11/18, ss. 87-109.
Doğan, H. (2013) “Yozgat’ta Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları (1925-1943)”, JASS, 6/5, ss.107-125.
Erdem, S. (1992) “Bayram”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, (C.V, ss.257-259), Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul.
İleri, T. (2017) “Amasya’da Cumhuriyetin 10. Yıl Kutlamaları”, Uluslararası Amasya Sempozyumu, Amasya.
İleri, T. (2015) “Amasya’da Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları (1925-1949)”, 2/5, s. 137-155.
İlyas, A. (2018) “Yerel Basına Göre 1935-1950 Yılları Arasında Urfa’da Mahalli ve Milli Bayram

Kutlamaları”, Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8/16, ss. 201-215.

Öztürk, G. (2015) “Niğde’de Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları (1926-1948)”, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14, 2015, ss. 585-599.

Bolat, B. S. (2007) Milli Bayram Olgusu ve Türkiye’de Yapılan Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.

Şavkılı, C. (2019), “Demokrat Parti Döneminde Diyarbakır’da Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları ve Kutlamaların Yerel Basına Yansımaları (1950-1960)”, Turkish Studies, 14/2, ss. 359-382.

Uzun, H. (2010) “Milletin İradesiyle Oluşan Bir Bayram: Atatürk’ü Anma 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı ve Atatürk Döneminde Kutlanması” Karadeniz Araştırmaları, 6/24, ss. 109-125.

Yamak, S. (2018) “Meşrutiyetin Bayramı: 10 Temmuz İd-i Millisi”, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 38, ss. 323-342.